

Brood voor ondernemers in

Het aantal zelfstandige ondernemers dat elkaar in zogenoemde broodfondsen verzekert tegen arbeidsongeschiktheid, neemt gestaag toe. Amsterdam is koploper met zeven broodfondsen, maar Utrecht lijkt aan een inhaalslag bezig te zijn.

tekst: JOOST ZONNEVELD foto's: MARC DRIESSEN

Vraag een willekeurige zelfstandige ondernemer of hij verzekerd is tegen arbeidsongeschiktheid en je krijgt bijna altijd een antwoord met mitsen en maren. Wie niet verzekerd is, vindt dat eigenlijk onverantwoord, wie wel verzekerd is vindt eigenlijk altijd dat hij teveel betaalt.

Dat probleem ligt aan de basis van het idee van het broodfonds, een manier waarop zelfstandige ondernemers elkaar verzekeren. Het principe is simpel: een groep van maximaal vijftig ondernemers spaart elke maand een bedrag waarmee ze zich verzekeren voor een van tevoren afgesproken maandelijkse uitkering als zij niet kunnen werken door een ongeval of ziekte. Die regeling geldt maximaal twee jaar. Het geld dat een deelnemer spaart, blijft zijn eigendom en kan hij weer opnemen als hij het broodfonds verlaat, bijvoorbeeld als hij ergens in loondienst treedt. Maar zolang hij lid is, wordt het geld uitgekeerd aan wie arbeidsongeschikt is geworden, zodat deze in zijn onderhoud kan blijven voorzien.

In vergelijking met traditionele arbeidsongeschiktheidsverzekeringen (AOV's) zijn broodfondsen transparant en flexibel, omdat de leden zelf beslissen hoe zij hun broodfonds organiseren en kunnen stoppen met sparen als een flinke buffer op hun gezamenlijke bankrekeningen staat, iets wat een verzekeraar nooit zou doen.

"Voor veel broodfondsleden speelt een rol dat zij grote financiële instellingen wantrouwen," zegt André Jonkers, die als één van de broodfondsmakers nieuwe collectieven ondersteunt. "Het zijn instellingen met dure kantoren, met vet betaalde directeurs en waar het onduidelijk is wat je als verzekerde van het geld terugziet als het nodig is."

Broodfondsen zijn ook nog eens wars van medische keuringen en kleine lettertjes, het draait in broodfondsen om onderling vertrouwen, directe zeggenschap en het beperken van overheadkosten. Leden betalen eenmalig een instaptarief van 275 euro en 10 euro per maand voor de administratie, bedragen die in het niet vallen bij een traditionele AOV.

Het eerste broodfonds is al zeven jaar geleden opgericht, waarna het enkele jaren in de luwte werd 'getest'. Na de nodige aandacht in de media – met diverse columns van voormalig publicist Pieter Hilhorst – is het nu aan een stevige opmars bezig. 1 februari telde Nederland 27 broodfondsen met in totaal 822 leden, in zestien plaatsen. Amsterdam is met zeven broodfondsen – met namen als Nood en Brood, Soepfonds en Broodgenoten – vooralsnog koploper. Liefst twintig nieuwe broodfondsen zijn nog in voorbereiding, waarna Utrecht straks mogelijk de grootste broodfondsdichtheid heeft.

Volgens Jonkers heeft de populariteit van de broodfondsen te maken met betaalbaarheid: "Zzp'ers hebben te lijden onder de crisis en kijken waar ze kunnen bezuinigen." Daarnaast verklaart hij de animo ook uit een bredere maatschappelijke ont-

wikkeling. "Je ziet het in de zorg, in groepen mensen die zelf energie gaan opwekken, of in het onderwijs, waar mensen het heft weer in eigen hand willen nemen en niet afhankelijk willen zijn van een grote anonieme organisatie."

Hoewel de solidariteit van een broodfonds maximaal twee jaar duurt, blijkt uit onderzoek dat 97 procent van de mensen die arbeidsongeschikt wordt, na twee jaar weer betaald werk vindt. De maximumperiode is ook ingesteld om de financiële druk op de overige leden binnen de perken te houden. Voor de zekerheid kiezen sommige zelfstandigen voor een combinatie van een broodfonds en een AOV die bijvoorbeeld pas na twee jaar ziekte uitkeert, waardoor de premie veel lager wordt.

Toch had liefst 85 procent van de huidige broodfondsleden voorheen helemaal geen arbeidsongeschikt-

'Zelfs bij ziekte doen leden niet snel een beroep op het fonds'

heidsverzekering, zegt Jonkers. En het aantal mensen dat aanspraak maakt op een door de groep opgebracht inkomen is beperkt. Als momentopname: in januari waren dat tien mensen in zeven groepen. Jonkers: "Doordat mensen elkaar kennen en omdat zij een eigen bedrijf hebben, kunnen zij het zich niet veroorloven op valse gronden aanspraak te maken op een uitkering. Die sociale controle blijkt heel goed te werken. Daarnaast kan altijd nog naar een doktersverklaring worden gevraagd."

Uit gesprekken met verschillende broodfondsleden blijkt dat zij enige schroom voelen om een beroep te doen op het broodfonds, zelfs als dat echt nodig zou zijn. Dat is ook de ervaring van Laura Kalter, initiatiefneemster van broodfonds Casino – zie de pagina hiernaast – waar twee mensen een beroep hebben gedaan op hun broodfondsgenoten, omdat zij tijdelijk niet konden werken. "Ik heb ze bijna moeten dwingen om aanspraak te maken op het broodfonds." De twee leden wisselden elkaar min of meer af, waardoor van een grote wissel op de buffer van het broodfonds geen sprake was.

Verscheidene fondsen hebben inmiddels al zoveel gespaard dat meer personen gedurende twee jaar zonder problemen een beroep op het fonds zouden kunnen doen, mocht dat nodig zijn.

Het uitvalpercentage onder zzp'ers ligt in Nederland met twee procent overigens al laag. Voor de broodfondsen is dat nog eens de helft, terwijl dat onder alle werknemers en zelfstandigen samen rond de vierenhalf procent ligt.

Stef Verhoeven broodfonds Reddingbrood

Begin maart is de oprichtingsvergadering van broodfonds Reddingbrood. Journalist Stef Verhoeven is met vier andere zelfstandige ondernemers de drijvende kracht achter het collectief dat zijn basis in de Amsterdamse binnenstad heeft. "We doen het rustig aan," zegt Verhoeven, "we beginnen met ongeveer 25 mensen uit verschillende beroepsgroepen. Er zitten muzikanten, adviseurs en therapeuten bij en we willen de groep langzaam van binnenuit laten groeien. Het klinkt misschien soft, maar we willen elkaar in de ogen kunnen kijken en weten dat het goed zit. Dat je denkt: jou wil ik wel helpen als de nood aan de man is."

Om alle soorten ondernemers een kans te geven, kunnen zelfstandigen straks bij Reddingbrood ook instappen als ze een zeer laag inkomen hebben. "Dat maakt het voor jonge beginnende zelfstandigen, die misschien nog niet zoveel verdienen, gemakkelijker zich aan te sluiten. Over het algemeen zijn het toch veertigplussers die aan een verzekering voor arbeidsongeschiktheid denken."

Verhoeven heeft al een aantal jaar een reguliere AOV. "Mijn vrouw is ook zzp'er en we hebben drie kinderen. Het idee was dat in elk geval één van ons beiden zich zou verzekeren. Straks zijn we allebei lid van het broodfonds. Dat is veel betaalbaarder."

Verhoeven is erg gecharmeerd van het principe van de broodfondsen. "Het is een mooi collectief alternatief voor de ondoorzichtige verzekeringswereld, waar we tegenwoordig steeds meer vraagtekens bij zetten. Het draait bij broodfondsen om elkaar vertrouwen en elkaar helpen als dat nodig is. We vormen straks een nieuwe dorpskern in de stad."

nood

Laura Kalter broodfonds Casino

Grafisch ontwerper Laura Kalter nam anderhalf jaar geleden het initiatief voor broodfonds Casino. "Casino verwijst naar het broodje, maar ook naar risico. Of beter: het vermijden van risico door dat gezamenlijk op te vangen."

Kalter werkte destijds in het bedrijfsverzamelgebouw in het voormalige Burgerziekenhuis in Amsterdam-Oost. "Ongeveer dertig collega's in het gebouw en hun relaties hadden interesse. Na een paar vergaderingen hadden we ons broodfonds opgericht. Doordat ik grafisch ontwerper ben, is die beroepsgroep wat oververtegenwoordigd, maar verder is ons fonds heel divers, van een schoonheidsspecialiste tot een acrobaat. Een aantal mensen uit de filmwereld is uiteindelijk zijn eigen broodfonds begonnen, omdat zij het pretti-

ger vonden met één beroepsgroep te werken."

Dat een acrobaat met een mogelijk groter risico op ongelukken deel uitmaakt van het fonds, is volgens Kalter geen enkel probleem. Volgens haar is het zaak het niet te ingewikkeld te maken. "Het gaat om de zuivere afspraak dat je de ander helpt als die zijn vak niet meer uit kan oefenen. Elke beroepsgroep heeft zo zijn risico's, maar als je dat helemaal gaat uitdiscussiëren, kom je in een situatie met heel veel regels terecht. En dat willen we juist niet."

Dat is ook de reden dat Kalter niet veel ziet in het recente idee een broodfondscommunity op te zetten. "Ik hou het het liefste overzichtelijk en simpel." Kalter vindt de directe solidariteit een mooi principe. "En het is nog veel goedkoper ook."

Loes Visser broodfonds Wikistad

Wat een goed idee, dacht communicatieadviseur Loes Visser toen ze anderhalf jaar geleden de column van Pieter Hilhorst in *de Volkskrant* las. Daarin schreef Hilhorst vol enthousiasme hoe zelfstandigen in broodfondsen zelf een arbeidsongeschiktheidsverzekering konden organiseren.

"Het was net in een periode dat ik niet tevreden was over mijn AOV. Ik vond die duur en het ene na het andere rapport over het gebrek aan transparantie verscheen. Freelancers zijn eigenwijs. Waarom regelen we dit niet zelf, dacht ik. Waarom leveren we ons zelf uit aan een verzekeraar?"

Visser ziet het gespaarde bedrag met trots elke maand groeien, want geen van de leden van broodfonds Wikistad heeft al aanspraak gemaakt op een vergoeding. "En als wel iemand ziek wordt, maak ik met liefde een bedrag over. Met z'n vijftigen houden we elkaar drijvend," zegt Visser.

Dat er meer mensen tegelijk aanspraak kunnen maken op een tijdelijke vergoeding, ziet Visser als een beperkt risico. "Dat kan dankzij onze reserves. Mijn risico wordt trouwens nooit groter dan de 67,50 die ik elke maand opziet."

Het bijzondere aan Wikistad is dat dit broodfonds via Twitter is ontstaan. "In het begin vond ik het wel een na-deel dat we elkaar niet allemaal persoonlijk kenden, maar we hebben zo nu en dan etentjes en we volgen elkaar op Twitter." Dat heeft Visser ook waardevolle nieuwe contacten opgeleverd. "Het gaat bij een broodfonds niet alleen maar om geld, maar ook over autonomie en dat je samen dingen regelt."